

Stormfloa natta til 6. mars 1938

Av Arnold Sørvik og Asbjørn Strudshavn

Vi rodde vinterfiske hos Albert Nystrøm, Nesvalen, fra rorbua hans på Sør Havnholmen ute i Ansteinsundet. Det var en ganske solid rorbu som fremdeles (1985) står på samme holmen. Rorslaget den vinteren var hovedsmann Albert Nystrøm, 61 år, hans sønn Albrig Nystrøm, 26 år, hovedsmannens bror Erik Nystrøm Nordstigan, 69 år, Arnold Sørvik, 20 år, og Asbjørn Strudshavn, 22 år. Albert Nystrøms husholderske, Hansine Hansen, 50 år, var kokke for rorslaget. Endelig var også Nystrøms katte med ut til været sammen med oss. Den var et viktig medlem av rorslaget, riktig et prakteksemplar av ei katte, som måtte behandles med ærbødighet. Mange ganger var det et problem å skaffe den nok fersk fisk, sånt jamt uvær som det var den vinteren.

Vi flytta ut til været rundt den 10. januar for å komme oss i stand med å få torskegarna i sjøen. Det var meningen å drive med torskegarna fram til 1. mars, da det ifølge fredningsbestemmelsene ble lovlig å sette ut kveitegarn.

Omsider fikk vi da satt ut en torskegarnsetning og greidd den andre klar til setting. Da begynte uværet å ta til for alvor med sterk kuling og storm, dreiende fra sør sørvest til vest og nord. Dag etter dag var det det samme dårlige været, og det var så jamt stormsamt at den ene setningen vi hadde i sjøen, ble stående i 14 dager før det ble så pass brukbart vær at den kunne drages. Svart for fisk var det også, og da været fortsatt var bare dårlig, ble det ikke satt flere torskegarnsetninger den vinteren. Vi drifta i stedet med flyndregarn og smågarn rundt holmen når været var så noenlunde.

Sist på februar ble det noen dager med brukbart vær, og vi gjorde oss da klare til å begynne med kveitegarna. Erik Nystrøm sluttet, så det ble bare 4 mann med kveitegarna. Tirsdag den 1. mars 1938 satte

vi ut kveitegarnslenka vest for Almenningen, i hølen mellom Jæva og Sypan. Troen på bedre vær var på topp, for etter så lang tid med rusket vær, kunne det være håp om roligere værforhold. Men den 3. og 4. mars auka det på til sterk kuling på nytt. Den 3. mars var det også fullmåne, så forholdene låg til rette for springsflo, og etter hvert ble det svært tung sjø.

Ut over lørdags ettermiddag den 5. mars begynte gjelgen (strau- men) i sjøen å bli så sterk at det var vanskelig å ro over Ansteinsundet. Brødrene Martin og Ole Kleiva, Roan, som oppholdt seg på Litj-Anstein, skulle mot kveldingen om bord i en båt for å ordne med fortøyningene, skulle til å bli ført til fjords, men som de veltrenede, seige roerne de var, kom de seg velberget til lands uten uhell. Over radioen ble det meldt sterkt storm med orkanbyger.

Rorslaget på Nystrømbua vågde ikke gå til køys den kvelden, de holdt seg i stedet opp i tillfelle det kunne bli faretruende å oppholde seg i bua. Ved måling av avstanden mellom sjøen og bryggegolvet ved 11-tiden om kvelden, var avstanden bare noen få tommer. Bare et kvarters tid etter denne målingen, kom det en brottsjø som slo opp golvet ute i gangen. Det ble da raskt tatt en bestemmelse om å forlate bua og komme seg i sikkerhet oppe på holmen. På visse betingelser gikk Albert med på å forlate bua: Katta skulle være med! Torvkassen ble gjort i stand til å ha katta i, men katta var, som forståelig kunne være, helt vettskremt og forstyrret av sjøens tornende brak og stormens ul. Den lot seg nemlig ikke så snart fange for å plasseres i torvkassen. Den smatt unna hit og dit. Til slutt så den sitt snitt til å komme seg opp på bryggeloftet og videre opp på garnræne oppunder takrøstet. Asbjørn Strudshavn, som var den letteste og smidigste av rorskarene, fikk i oppdrag å fange katta, og med tålmodige forsøk fikk han berget katta med seg ned og anbrakte den i torvkassen.

Det ble så gjort klart til oppbrudd for å komme oss i betryggende sikkerhet lenger oppe på holmen. Asbjørn bar kassen med katta, mens Arnold og Albrigt hjalp Albert og Hansine under evakueringen fra bua og oppover holmen til vi fant livd for vestaværet ved en liten bergtrapp, hvor Hansine et tidligere år hadde ordnet og inngjerdet en liten kjøkkenhage. Etter en liten stund ble vi oppmerksomme på at kjøkkenhagen og inngjerdingen var forsvunnet. Da forstod vi at sjøen hadde nådd helt dit opp. Vi bestemte da oss raskt for å komme oss opp på trappen. Den siste av de 3 kjempestore sjøene som slo innover holmen, skyllet over føttene våre der oppe på holmens høyeste punkt.

Oppholdet oppe på holmen var en hustrig og råkald opplevelse, blaute som vi var. Vi antar at det gikk ca. 4 til 5 timer fra vi forlot bua til at sjøen hadde roet seg så pass at vi vågde å gå ned til bua igjen. Fra holmen, der vi oppholdt oss om natta, var det ikke annet å iakta enn sjørokk av oppisket hav, som nærmest fortonte seg som en eneste fokkmyr.

Den følgende dagen, søndag den 6. mars, bedaget været seg så meget at vi var ute og rodde rundt holmene for å finne igjen restene av kaia, som ble revet vekk om natta. Vi tror at ialt 17 til 18 kaier derute ble ramponert den natta, samt at rorbua til Alfred Almenning, som stod nede på Langøya, ble tatt av stormen og dreiv oppigjennom Leirbogen, hvor den kom så nær Hans Strandanessets torskegarnsskøyte, «Dronningen», at den fikk skrubbmerker i sia.

For Albrikt, som ikke var helt i form, førte påkjeningen under stormværet om natta der oppe på holmen, til en rask forverring av hans sykdom, slik at han døde allerede den 19. juli 1938.

Se også artiklene «Orkannatta», s. 23 ff. i denne Årboka, og «Hjalmarnatta» i Årbok 1987, s. 103 ff.

Red.